

Συνέντευξη στον
Μάρκο Καρασαρίνη

ΝΤΕΪΒΙΝΤ ΑΡΜΙΤΑΤΖ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΔΡΑΣ ΛΟΪΝΤ Κ. ΜΠΛΑΝΚΦΑΪΝ ΤΟΥ «Επανάσταση και εμφύλιος πόλεμος είναι

Ο θάνατος του ταγματάρχη Πίρσον στη μάχη της Υερσέης το 1871, πίνακας του Τζον Σίνγκλετον Κόπλεϊ

«Οι ιστορικοί αποσύρθηκαν από τη μεγάλη εικόνα και τα μεγάλα αφηγήματα αφήνοντας άλλους επιστήμονες, όπως οι οικονομολόγοι, να προσφέρουν στο κοινό τις αφηγήσεις εκείνες που ζητεί επίμονα προκειμένου να κατανοήσει τις κρίσεις και τις μεταβολές του κόσμου» λέει ο Ντέιβιντ Αρμιτατζ

Η διανοητική ιστορία (intellectual history), η ιστοριογραφία του χώρου των ιδεών και των εκφραστών τους, αποτελεί το πλατύ πεδίο στο οποίο κινείται ο Ντέιβιντ Αρμιτατζ, ο 51χρονος βρετανός καθηγητής της έδρας Λοϊντ Κ. Μπλάνκφαϊν του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ. Στο «The History Manifesto» (εκδ. Cambridge University Press), το οποίο συνέγραψε το 2014 από κοινού με την ιστορική Τζο Γκάλντι και συζητήθηκε ευρέως στη διεθνή ιστορική κοινότητα, εισηγείται την επιστροφή στη μελέτη της «μακράς διάρκειας» του Φερνάν Μπροντέλ ως αντίδοτο στη στρεβλή κυριαρχία του βραχυπρόθεσμου στοιχείου στη σύγχρονη κοινωνία, ενώ στο αναμενόμενο για το 2017 «Civil War: A History in Ideas» (εκδ. Knopf) αποτυπώνει τη γενεαλογία της έννοιας του εμφύλιου πολέμου και διερευνά τη στενή σχέση του αφηγήματός του με εκείνο της επανάστασης. Λίγο πριν από τον ερχομό του στην Αθήνα για μια διάλεξη στο Πάντειο Πανεπιστήμιο μοιράζεται μαζί μας τους προβληματισμούς του για τη «μακρά διάρκεια», την Ιστορία, τον λόγο περί κρίσης.

■ **Γιατί μια επιστροφή στη «μακρά διάρκεια σήμερα» και με ποιες προϋποθέσεις;**
«Όταν ο Φερνάν Μπροντέλ, ο με-

γάλος γάλλος ιστορικός της Μεσογείου, υιοθέτησε την έννοια της «μακράς διάρκειας» το έκανε γιατί τη θεωρούσε εναλλακτική πρόταση ως προς την κυριαρχία του βραχυπρόθεσμου στον λόγο των δημοσιογράφων και των κοινωνικών επιστημόνων της εποχής του, αλλά και επειδή υπενθύμιζε σε όλους πως οι κρίσεις έχουν πολλά επίπεδα, πολλές διαστάσεις που λειτουργούν σε διαφορετικές χρονικές κλίμακες: ετών, δεκαετιών ή χιλιετιών. Σήμερα, στη συγκυρία του 24ωρου ειδησεογραφικού κύκλου, της άμεσης επικοινωνίας και της ενδημικής κυριαρχίας του βραχυπρόθεσμου στοιχείου παντού, από τη διακυβέρνηση ως τον εταιρικό προγραμματισμό, η προσέγγιση αυτή είναι το ίδιο ή και περισσότερο επίκαιρη ακόμη. Σε αυτή την επικράτηση του βραχυπρόθεσμου είναι συνnéνοχοι και οι ιστορικοί: αποσύρθηκαν από τη μεγάλη εικόνα και τα μεγάλα αφηγήματα αφήνοντας τους μη επαγγελματίες συγγραφείς και άλλους επιστήμονες, όπως οι οικονομολόγοι, να προσφέρουν στο κοινό τις αφηγήσεις εκείνες που ζητεί επίμονα προκειμένου να κατανοήσει τις κρίσεις και τις μεταβολές του κόσμου. Πιστεύουμε ότι οι ιστορικοί μπορούν να ανακτήσουν ένα μέρος της δημόσιας αποστολής τους επιστρέφοντας στη «μακρά διάρκεια»

και ότι ακριβώς η διαθεσιμότητα των μακρόχρονων στοιχείων και των μεγάλης κλίμακας βάσεων δεδομένων ψηφιοποιημένων πηγών παρέχει το υλικό για κάτι τέτοιο».

■ **Πρόκειται για μια προσέγγιση που απαντάται και σε άλλους χώρους – θυμίζει το χρονικό εύρος που επιζήτησε συνειδητά ο Τομά Πικετί για «Το Κεφάλαιο στον 21ο αιώνα».**

«Το πολύ επιτυχημένο βιβλίο του Πικετί υπήρξε μεγάλη έμπνευση για τη στροφή μας προς μια μακρότερη διάρκεια. Επανεξετάζει τα δίασημα ευρήματα του Σάμιον Κούζνετς για τη σχέση μεταξύ αυξανόμενης ευμάρειας και μειούμενης ανισότητας αποδεικνύοντας ότι επρόκειτο για μια ψευδαίσθηση για την οποία ευθυνόταν το γεγονός ότι ο Κούζνετς έγραφε στη διάρκεια της «ένδοξης τριακονταετίας», τα χρόνια της μεταπολεμικής οικονομικής ανάπτυξης. Σε πιο μακρόχρονη προοπτική αυτή η βραχεία περίοδος μοιάζει με παρέκκλιση και ο σύνδεσμος ανάμεσα στην ευμάρεια και στην εξίσωση συγκυριακός μάλλον παρά αναγκαίος – ένα εξαιρετικό παράδειγμα τόσο του πώς η επέκταση της χρονικής κλίμακας μπορεί να μεταβάλει θεμελιωδώς ένα επιχείρημα όσο και του πώς μεγαλύτερα σύνολα στοιχείων ενδέχεται να

ανατρέψουν αποφασιστικά τα ως τώρα αποδεκτά συμπεράσματα».

■ **Εξ ου και η ανάγκη της προοπτικής, του εξορκισμού του «φάσματος του βραχυπρόθεσμου»;**
«Ξεκινάμε το «The History Manifesto» επισημαίνοντας ότι το φάσμα του βραχυπρόθεσμου βρίσκεται παντού στην κουλτούρα μας, σε κυβερνήσεις, επιχειρήσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις που λειτουργούν σε κύκλους εξαρτώμενους από τον χρόνο των εκλογών, τον ρυθμό των προϋπολογισμών, τα αιτήματα της λογοδοσίας προς τους ψηφοφόρους και τους μετόχους. Αυτό οδηγεί σε μιαν αίσθηση μόνιμης κρίσης, μιαν αίσθηση της κάθε δράσης, ιδιαίτερα της πολιτικής δράσης, ως τακτικής μάλλον παρά στρατηγικής, προσωρινής και όχι θεμελιώδους σημασίας ως μέσου για την αντιμετώπιση των προβλημάτων. Η υιοθέτηση μιας μακρότερης προοπτικής στον χρόνο μπορεί να αναχαιτίσει επιχειρήματα με άξονα την υπεράσπιση κομματικών γραμμών ή το κέρδος, ανοίγοντας παράλληλα έναν ευρύτερο ορίζοντα όρασης περισσότερων πιθανών μελλόντων μέσα από την ποικιλία των πιθανών ανασυγκροτήσεων του παρελθόντος».

■ **Ποιες στάσεις θα έκανε κανείς σε μια σύντομη γενεαλογία της**